

Anarhistička biblioteka

Anti-Copyright

Guy Hocquenghem

Revolucija želje

1977

Nepomirljivo - Radikalni kvir protiv roda, države i kapitala
(Uredila: Lina Gonan, Multimedijalni institut, Zagreb, 2018).

Prevela: Sana Perić. *Obitelj, kapitalizam i anus, Edipovska reprodukcija i homoseksualnost* i *Revolucija želje* tri su teksta iz knjige *Homoseksualna želja*. GuyHocquenghem bio je francuski pisac i filozof koji je za vrijeme događaja u Parizu u maju '68. postao suradnik komunističke partije, koja ga je kasnije odbacila zbog njegove homoseksualnosti. Knjiga prezentira tezu kako je homoseksualna želja greška, umišljaj. Ne postoji homoseksualna želja, kao što ne postoji ni heteroseksualna želja. Želja se javlja u mnogostrukim oblicima, čije se komponente mogu razdjeljivati tek a posteriori. Stoga, u biti, ne postoje ni "homoseksualci". Njih stvara kapitalizam, kao što stvara i proletere. Utemeljenje homoseksualnosti kao zasebne kategorije ide ruku pod ruku s njezinom represijom.

anarhisticka-biblioteka.net

Revolucija želje

Guy Hocquenghem

1977

govori o nelagodi u kulturi, mogli bismo reći i - nelagodi kulture. U predgovoru *Subverzivnog poretka*⁹ René Schérer napominje da je “u tom pogledu, pojava buržoazije i proletarijata fenomen koji se zbiva *na polju kulture*. Ulog njihove borbe u tom se slučaju može predstaviti i kao aproprijacija *kulture* od strane jedne ili druge klase”.¹⁰ Iz tog gledišta, homoseksualni pokreti javljaju se kao anti-civilizacijski u svojoj srži te nije bez razloga što će mnogi u njima vidjeti kraj reprodukcije, a s tim i kraj ljudske vrste. Nema smisla razmišljati o tome možemo li klasnu borbu zamijeniti civilizacijskom, koja bi imala tu prednost da doda kulturnu i seksualnu borbu političkoj i ekonomskoj. To bi dovelo u pitanje sam koncept civilizacije i trebamo se, s Fourierom, vratiti na ideju borbe protiv civilizacije koja predstavlja edipovsko nizanje generacija. Civilizacija predstavlja interpretativnu mrežu putem koje se želja transformira u kohezivnu silu. “Divlji” radnički pokreti, koji se odvijaju izvan zajednički priznatih političkih okvira, bez zahtjeva, pa čak i volje da preuzmu vlast, sudjeluju u razbijanju te koherentnosti. Najiskreniji će ljevičari želju tih “divljih” pokreta za drugačijim društvom okarakterizirati kao manjak; već je previše za vjerovati da divljak predstavlja buduću civiliziranu osobu kao što dijete predstavlja buduću odraslu osobu. Homoseksualni pokret je divlji po tome što nije označitelj nečega što bi moglo postati nova “društvena organizacija”, novi stadij civiliziranog čovječanstva, već pukotina u onome što Fourier naziva “sustav lažnosti civiliziranih ljubavi” - znak da je civilizacija zamka u koju želja upada.

⁹ Charles Fourier, *L'Ordre subversif: trois textes sur la civilisation*, predgovor René Schédera, pogovor Jean Goret, Aubier-Montaigne, Pariz, 1972.; predgovor ponovno tiskan u *Charles Fourier ou la contestation globale*, Séguier-Atlantica, Pariz, 1996., str. 140.-159. (citat preuzet iz posljednjeg izdanja).

¹⁰ “La civilisation” na francuskom ovdje prevodimo “kultura”, dok u nastavku teksta slijedimo izvornik.

Progresivni časopis *Politique-Hebdo* članak o Homoseksualnoj fronti za revolucionarnu akciju naslovio je "Revolucionar s margine", što u francuskom izvorniku, osim doslovnog, ima i drugo značenje: revolucionar s erekcijom. Tako se njime ukazuje na činjenicu da erekcija nije baš revolucionarna, kao i na činjenicu da takvi pokreti napadaju samo rubno, na margini, a ne u centru društvenih problema. Sudbina želje je da se pokaže samo putem erekcije te da time ukaže da se istinski centar nalazi na margini, ili da centra više uopće nema.

Revolucionarna tradicija zadržava jasnu podjelu na javno i na privatno. Homoseksualna intervencija posebna je po tome što koristi privatno - malu, sramotnu tajnu seksualnosti - u napadu na javno, na društvenu organizaciju. Ona ukazuje na to da po strani - ili možda naspram - svjesnih političkih investicija, utemeljenih na velikim društvenim masama koje ujedinjuju zajednički interesi, postoji sustav nesvjesnih ili libidinalnih investicija čija je represija ovisna upravo o sposobnosti političkog sustava da sebe smatra jedinim mogućim sustavom. Reakcionarno libidinalno investiranje može vrlo dobro koegzistirati sa svjesnim, progresivnim, ili revolucionarnim političkim investiranjem, u sjeni zida koji dijeli privatni život od političkog. Daniel Guérin je, vezano uz gore citiran članak Rolanda Leroya, napomenuo da prisustvo homoseksualaca u prvomajskim povorkama nije nova pojava. Promijenila se samo jedna stvar: homoseksualci u povorci sada su *outani* i pokazuju tko su. Osim toga, Komunistička partija kaže da joj ne smetaju homoseksualci, već miješanje tema, uvođenje sasvim privatnih pitanja (dakle lišenih političkog značenja) u sferu službenih odnosa među društvenim klasama. Također, homoseksualni pokreti ne traže da ih se prepozna kao novu političku silu; samo njihovo postojanje suprotstavlja se sistemu političke misli, jer proizlazi iz neke druge problematike. Buržoazija stvara proletersku revoluciju, no sama definira okvir unutar kojeg se odvija borba - mogli bismo ga nazvati kulturom, historijskim kontinuitetom od kojeg koristi ima svaka društvena sila. U tom smislu, Freud je u pravu kada

Wilhelm Reich opisuje kako se uspostavljanje zakona o homoseksualnosti u SSSR-u podudaralo s usponom staljinizma. "U ožujku 1934. izašao je zakon koji spolno općenje među muškarcima zabranjuje i kažnjava... Po njemu je spolno općenje među muškarcima označeno kao "socijalni zločin", koji se u lakšim slučajevima kažnjava s tri do pet godina, a u slučaju ovisnosti partnera o drugomu s pet do osam godina zatvora. Tako je homoseksualnost opet stavljena u istu kategoriju kao i drugi socijalni zločini, poput lopovluka, kontrarevolucije, sabotaže, špijunaže, itd."¹ Prema Reichu, homoseksualnost je za vrijeme Sovjetske revolucije doživjela opću toleranciju, što se očituje u natuknici *Sovjetske enciklopedije* koja se poziva na Hirschfelda i Freuda.²

Represivne instance generalno su puno koherentnije od revolucionarnih pokreta. Reichova se analiza temelji na opoziciji revolucionarne prirode Sovjetskog Saveza i njegove neizbježne degeneracije. Iz tog gledišta, revolucionarni pokreti najčešće se nalaze u poziciji da "službenim" komunističkim partijama predbacuju izdaju ili degeneraciju. Kada u Francuskoj Roland Leroy u ime Komunističke partije kaže: "Konačno, (Vlast) uvijek ima u rezervi, poput vatre koja tinja pod pepelom, malenu barikadu spremnu za noć uoči referendumu, ili nekoliko homoseksualaca za proslavu 1. maja...", ljudi ujedinjeni oko želje za društvenom promjenom duboko su potreseni. Kada govori o homoseksualcima, Roland Leroy "demokratski, revolucionarni poredak" suprotstavlja "ljevičarskom neredu".³ Bilo da se želja potiskuje u ime viših interesa čovječanstva ili u ime proletarijata, učinci tog potiskivanja su ekvivalentni, što se objelodanilo pojavom homoseksualnih pokreta.

Moguće je da je revolucionarna politika sama po sebi represivna. Do čega onda vodi opozicija Reicha i Freuda? Reich razmišlja u

¹ Izvorno citirano prema: W. Reich, *La Révolution sexuelle*, Plon, Pariz, 1968.; ovdje citirano prema: Wilhelm Reich, *Spolna revolucija*, Naprijed, Zagreb, 1985., str. 252.

² O ovome v. P. Hahn, *Français, encore un effort...*, Martineau, Pariz, 1970.

³ *L'Humanité*, 5. svibnja 1972.

terminima revolucionarne politike, on čak prakticira seksualnu politiku, što je prvi slučaj da jedan revolucionarni pokret raspravlja o seksualnosti. Freudovoj neizbježnosti potiskivanja želje,⁴ Reich prvi suprotstavlja projekt seksualne revolucije koji se u isti mah dotiče problema sreće. On vidi ono što Freud odbija vidjeti: da slavni princip stvarnosti nije nepromjenjiv, već počiva na nadmoći heteroseksualne obitelji. On čak pokazuje da društveni sustav potiskivanja nastoji edipovsku represiju podvaliti kao nešto nepromjenjivo. Fenomen fašizma analizira u okviru želje, odričući se time cmizdravog stava koji je zajednički buržoaskom liberalizmu i okoštalom marksizmu. No, Reichova seksualna revolucija se, nažalost, može svesti na ideju da je ono što je potisnuto upravo prirodni nagon muškarca prema ženi i obratno. Sam Reich piše: "Po shvaćanju seksualne ekonomije, homoseksualnost je u pretežnoj većini slučajeva posljedica neke vrlo rane razvojne smetnje antiseksualne ljubavne funkcije. (...) 1. Homoseksualnost nije socijalni zločin, ona ne škodi nikomu. 2. Ona se može ograničiti samo stvaranjem svih pretpostavaka naravnoga ljubavnog života mase. 3. Sve do ostvarenja toga cilja mora ona vrijediti kao vrsta zadovoljavanja ravnopravna heteroseksualnoj vrsti i (bez obzira na zavođenje puberilnih)⁵ biti nekažnjiva".⁶ Seksualna revolucija rješava problem homoseksualnosti puštajući je da prirodno nestane, uz minimum represije. U *Masovnoj psihologiji fašizma* Reich se upušta u brojne šale o homoseksualnosti u Hitlerovim kampovima mladih, govoreći o razvoju homoseksualnih sklonosti i odnosima među mladićima koji na to ranije nisu ni pomišljali.⁷ Da bismo se riješili heteroseksualnog normativa nije dovoljno revoluciji prilijepiti pridjev "seksualna". Možemo reći da je gotovo suprotno. Iz tog gledišta Freud, ma kako

⁴ V. Sigmund Freud, *Civilizacija i njeno nezadovoljstvo*

⁵ Riječ je o greški u prijevodu; Reich je kazao: *osim* u slučaju zavođenja...; *op. prev.*

⁶ Wilhelm Reich, *Spolna revolucija*, Naprijed, Zagreb, 1985., str. 251. i 253.

⁷ V. Wilhelm Reich, *Masovna psihologija fašizma*, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, 1999.

reakcionarna bila njegova politička pozicija, pokazuje više razumijevanja spram polimorfne perverzne želje.

Čini se da uvijek postoji nešto pogrešno između želje i revolucije, nešto što je izraženo vječnom jadikovkom onih koji bi željeli, ali ne mogu, poput ljevice, kao i onih koji bi mogli, ali ne žele, poput Komunističke partije.

Moramo se odreći sna o izmirenju službenih nositelja revolucije i iskaza želje. Nemoguće je prisiliti želju da se uklopi u okvir revolucije koja je već bremenita prošlošću "radničkog pokreta". Stoga revolucionarni zahtjevi moraju proisteći iz samog pokreta želje; ne trebamo samo novi revolucionarni model, već i preispitivanje sadržaja tradicionalno vezanog uz pojam revolucije, naročito ideje preuzimanja vlasti.

Homoseksualni su pokreti, uz neke druge pokrete, razotkrili reakcionarne implikacije čekanja da preokret dođe od strane nekog muževnog, osornog, razmetljivog proletarijata.⁸ Reichova nastojanja da putem njemačke Komunističke partije pomiri revolucionarnu prošlost i manifestaciju želje, pokazala su se jako reakcionarna kad se radilo o homoseksualnosti, no samim time pokazuju da upravo taj, politički potpuno djevičanski i potpuno marginalan teren, može potaknuti radikalno preispitivanje. Apolitičan karakter homoseksualnog pitanja - odnosno, njegovo nepostojanje u sferi tradicionalne revolucionarne politike - možda je ujedno njegova šansa. A svi "radikalni" (u američkom smislu riječi) pokreti koji se danas javljaju, s homoseksualnim pokretom dijele nedostatak političke prošlosti (ženski i ekološki pokreti, itd.) i marginalnost u odnosu na pitanja koja obično postavljaju revolucionarni programi.

Pitanje homoseksualnosti spada među pitanja koja se ne postavljaju tako dugo dok ih ne postave oni kojih se ona tiče. Ono je marginalno, čak i u suštini, jer je potpuno strano "masama".

⁸ V. *Rapport contre la normalité* Homoseksualne fronte za revolucionarnu akciju (Front homosexuel d'action révolutionnaire, FHAR), Champ libre, Pariz, 1971.